

EDWARD PEETERS

ZEEBONKEN

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN

EDWARD PEETERS

ZEEBONKEN

ROEMRIJKE BLADZIJDEN UIT DE
GESCHIEDENIS VAN OOSTENDE.

PENTEEKENINGEN VAN
E. VAN OFFEL

DERDE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1929

EEN WOORD VOORAF.

**FLIPS VAN MAASTRICHT!
KAPTEIN DE BRAUWER!
JAN JACOBSEN!
BEVELHEBBER MUSCAR!**

Deze namen klinken als daverende zegekreten in de ooren van den Oostendenaar, die met het roemrijke verleden zijner moederstad vertrouwd is. Het zijn immers namen van kloeke, manhaftige mannen; de drie eersten, zeebonken zonder vrees noch vaar; de vierde, vreemdeling wel is waar, maar die de stad, aan zijn zorgen toevertrouwd, als een tweede moeder beminde; het zijn de namen van mannen, die de eer en den trots uitmaken van vaderland, geboorteplek en nageslacht.

Lang, veel te lang reeds, waren zij in den kolk der vergetelheid gedompeld; doch eindelijk toch heeft Oostende, die stad, die zij zoo innig liefhadden, twee onder hen recht doen wedervaren. Wij hebben nu een Flips van Maestrichtplaats en een Muscarstraat, wier benamingen ons het roemrijke leven en streven van den onversaagden zeeman en de heldendaad van den manhaftigen krijgsman voor den geest brengen moet.

Laat ons hopen dat ook weldra een De Brauwer- en een Jacobsenstraat (1) binnen onze muren den luister van het verleden zullen herinneren.

En toch bleef er nog wat te doen.

Het heeft ons toegeschenen, dat het nuttig zijn zou, in dezen tijd van rustelooze genietery en gewaande onverschilligheid, het leven van die mannen aan het volk te vertellen. Wel is waar werd er meermalen over gesproken: doch, wie, buiten eenige al te zeldzame boekwormen, leest thans die geleerde verhandelingen, die droge aaneenschakeling van gebeurtenissen, waarmede de oudere schriften, die over onze zeelieden handelen, vervuld zijn. Daarom hebben wij getracht het voornaamste — om niet te zeggen al — wat er van bekend is, in een romantisch kleed te hullen, overal en altijd echter de geschiedkundige waarheid eerbiedigend.

« Zeebonken » zal dus een verzameling geschiedkundig-romantische verhalen uitmaken.

---

(1) Thans zijn er ook straten met die namen gedoopt.

Mocht ze, vooral in onze goede stad Oostende, eenigen bijval genieten ; mocht ze de groote namen der Oostendsche helden meer en meer bekend maken ; dan zou een onzer vurigste wenschen voldaan zijn. En dan zou dit ons ook aanzetten om, als vervolg op deze eerste reeks « roemrijke bladzijden uit de geschiedenis van Oostende », er nog andere te laten verschijnen (1), want talrijk zijn de mannen, die onze kuststad verheerlijkt en beroemd gemaakt hebben !

* * *

Tusschen de werken, die wij geraadpleegd hebben, dienen vooral de volgende vermeld te worden :

Nauwkeurige Beschrijving der oude en beroemde Zee-stad Oostende, gelegen in Oostenrijksch-Vlaanderen, door wijlent Jor Jacobus Bowens, Oud-Schepen, Raed van syne Hoogheid den Prins De la Tour en Tassis, en Post-meester der zelve stad. — Tot Brugge, bij Joseph De Busscher. — 1792.

Biographie Ostendaise ; extraits de la Biographie nationale avec notices par R. de Beaucourt de Noortvelde. — 1900.

Histoire de la Ville d'Ostende, par J. N. Pasquini. — 1843.

Enz.

1903.

---

(1) Door bijzondere omstandigheden is er van dit mooie plan niets terecht gekomen, en zijn de « roemrijke bladzijden » bij deze vier beperkt gebleven

FLIPS VAN MAESTRICHT.

(1690)

VRIJ OF DOOD!

I.

De bloeitijd van ons vaderland was reeds lang verstreken....

Vlaanderens vruchtbaren grond zuchtte onder het gewicht der zoo talrijke rampspoeden, door de zwakheid der Spaansche vorsten berokkend.

Waar was de tijd toen Keizer Karel, de groote Vlaming, alles deed sidderen en beven bij het hooren alleen van zijn naam?

Voorbij!

Keizer Karel, ja, dat was een vorst, een veldheer en een vorst, gelijk die woelige tijden der middeleeuwen er noodzakelijk vergden. Maar, helaas! de leeuwenwelpen hadden hun oorsprong verloochend; Flips II was nog koning, en wilde van uit zijn werkvertrek, in het paleis van Valladolid, de wereld beheerschen; maar Flips III en Flips IV waren geen koningen meer: de ontarding had haar klauw op hun hoofden geslagen. Doch, wat dient er dan gezegd van Karel II, van dien vorst, door de geschiedschrijvers algemeen onwaardig verklaard zelfs den naam van man te voeren! (1).

En Karel II was ook vorst in Vlaanderen!

O Vlaanderen! waar waart gij heen! Koud en onverschillig liet gij elken vreemdeling toe u een deel uwer kleinooden te ontrukken; koud en onverschillig, ja, gevoelloos — gevoelloos door de lange onderdrukking — liet gij de zweepslagen op de aangezichten van uw kinderen branden....

Vrijheid!

Dat woord kendet gij niet meer!

Arm Vlaanderen! hoe diep zijt gij gezonken! Is er dan geen enkele sterre meer, die nog eenmaal den verloren luister zal laten opflikkeren?

Toch!

(1) Zie hier hoe G. H. Moke, in zijn Geschiedenis van België, over dezen vorst spreekt:

« Het verval der Spaansche monarchie, dat, toen hij den troon beklim, iedern aandacht in Europa trof, had onder zijn regeering, nieuwen en verschrikkenden vooruitgang gemaakt. « Karel de Vijfde was, » zegt Mignet, « generaal en koning; Philip II was enkel koning; Philip III en Philip IV waren zelfs geen koningen geweest; Karel II was zelfs geen man ».

Ginds aan de boorden der Noordzee, tusschen die mannen, door golf-geglots gewiegd, door orkanen gewekt: in dat Oostende, dat zooveel, zooveel Spanjaards in het zand deed kruipen (1), daar zal, voor een wijle slechts, een man oprijzen, die den Spaanschen koning zal toonen wat een man, wat een Vlaming, wat een Oostendenaar is!

Zijn leven werd U ter eere opgeofferd, ontaarde afstammeling van den grooten Gentenaar!

Ja, Oostende, gij schonkt dien' man!

Zijn naam?

FLIPS VAN MAESTRICHT! (2)

* * *

Op zekeren Junidag van het jaar 1690 was Oostende in rep en roer. Dichte drommen volks stroomden naar de haven onder het uiten van woeste onverstaanbare kreten.

In de verte, op de blauwende golven, zag men een Oostendsch koopvaardijfchip, dat pas een uur geleden het ruime sop gekozen had, achtervolgd en beschoten door een ander, dat de Fransche kleuren op den mast voerde. Doch de Vlaamsche bodem naderde al meer en meer de haven, zoodat de vervolger zich weldra verplicht zag de jacht op te geven, en terug de volle zee in te schieten.

— Gaat dat nooit ophouden? pruttelde een oude zeerob, terwijl het koopvaardijfchip aan wal vastgesjord werd. Gaan die verwenschte Franschen ons dan nooit gerust laten?

— En de koning blijft zulks gedoogen!

— 't Is schande!

— De Franschen zijn immer dicht bij, maar koning Karel blijft gerust ginder in Spanje!

Zoo klonken links en rechts eenige stemmen.

Eensklaps ontstond er een opschudding. De menigte spleet open, en leverde doorgang aan een man in den bloei der jaren, bijna nog een jongeling, met fier en hooghartig wezen. Hij spoedde zich langs de loopplank op het zoo even terug aangelande vaartuig.

Reeds trad hem de schipper(3) te gemoet.

— Welnu, vroeg de jonge man hem schertsend, is de reis al afgelopen? Er is haast bij geweest, dunkt mij?

— Spot er mede zooveel gij wilt, Flips! Maar één zaak staat vast: ik waag me niet meer buiten de haven....

— Zelfs indien ik u met « de Simme » begeleidde?

— Zoudt gij...?

(1) De vorsten der Spaansche Nederlanden, Albert en Isabella, hadden in 1599 een beleg voor Oostende geslagen, dat drie volle jaren duurde. Men leze hierover in onzen bundel: « 't Was voor Moeder! » de verhalen « De Heldin van Oostende » en « Tusschen Puiten en Duinen ».

(2) De Biographie Ostendaise, schrijft van Maestricht, alhoewel de vroegere schrijvers eenparig zijn om van Maestricht te stellen.

(3) De bevelhebbers van oorlogschepen alleen hadden te dien tijde het recht den naam van kapitein te voeren; wanneer het een koopvaardijfchip gold, heette de gezagvoerder enkel schipper.

— Wat gedacht! Sedert twee jaren doe ik niets anders dan begeleiden: dat weet ge immers toch genoeg!

— Ik heb reeds zooveel verplichting jegens u, Flips!

— Steek die verplichting maar onder het dek, mijn beste! De eenige, die mij zou moeten dank wijten, is Koning Karel: maar, waarlijk, ik begin te gelooven dat hij niet eens weet, dat er een Flips van Maestricht in zijn landen leeft. Nu, wel bekomme het hem!

— Ik bewonder uw moed, Flips! Maar weet gij wel dat er, buiten de Fransche fregat die gij hebt kunnen zien, er nog een andere van hetzelfde gehalte rondkruist?

— Zooveel te beter! Twee tegen een, dat is mijn eisch!... En van Van Dyck(1) hebt ge niets gezien noch gehoord?

— Van Dyck? Die moet kruisen waar het koning Karel belieft, dus, waar er niets te doen valt.

— Drommels! Hij moet niet weinig woedend zijn, die moedige Van Dyck...: En ook van Bestenbustel(2) was er niets te vernemen?... Die zou toch al moeten op terugreis zijn....

— Ja, wie weet waar die zich thans bevindt!

— Jammer! Doch, om op ons eerste gedacht terug te komen, ik vraag u maar juist den tijd om mijn snauw(3) gansch reisvaardig te maken en afscheid te nemen van mijn vrouw. En dan, voegde hij er luchtig bij, alsof hij door deze woorden het waas van treurnis, dat de gedachtenis aan zijn echtgenoot over zijn wezen geworpen had, wilde doen verdwijnen, dan volg ik u, al ware 't tot binnen de poorten der hel!

— Flips, ik dank u! sprak de schipper, meer ontroerd dan hij wilde laten blijken.

— Tot straks dan!

En van Maestricht — want de aandachtige lezer zal in den jongen man reeds lang onzen held herkend hebben — sprong terug aan wal, en drong tusschen de menigte door, die zich eerbiedig voor hem opende, toen een oude zeeman, wiens haren onder alle windstreken vergrijsd waren, hem vrijmoedig tegenhield.

— Nog eens, kapitein? vroeg hij.

— Natuurlijk! was het schertsend antwoord.

Alsof deze eenvoudige woorden het teeken hadden geweest tot een ware eerebetooging, stegen langs alle kanten de kreten op:

— Leve kapitein van Maestricht!

— Hoezee! voor den moedigen Oostendenaar!

— Leve Oostende!

— Jochhei! Jochhei!

(1) Van Dyck, beroemd Oostendsch zeeman, die door Karel II admiraal genoemd werd der vloot, gelast met in de Noordzee te kruisen, en van dien vorst om zijn heldendaden een prachtige gedenkpenning ontving.

(2) Willem Bestenbustel, insgelijks een beroemde Oostendsche zeevaarder, geboren te Vlissingen in 1645, tot poeter onzer stad verheven op 26 Januari 1673, sneuvelde op 6 October 1705 in een zeegevecht. Hij was de vader van Pauwel Bestenbustel, die ook zijn naam veel eer bijzette als zeekapitein.

(3) Eene snauw (Fr.: seneau) was een vaartuig, goed gelijkend op een hrik, maar met een wipmast (mât de tapéou).

En de mutsen vlogen onder allerhande juichkreten in de hoogte, terwijl de aldus gevierde spoedig zijn weg voortzette, en weldra in de Oostermolenstraat — de huidige Ooststraat — een eenvoudig, doch sierlijk huis binnentrad.

— Anna (1), sprak hij een schoone, jonge vrouw toe, die in de pronkkamer — de ontvangstkamer — zich met een handwerkje onledig hield, hetgeen ik voorzigtig is gebeurd. Schipper De Vijvere heeft zijn tocht alleen en onverzeld willen aanvatten, doch is door de Franschen opgejaagd geworden, en zeer gelukkig dat hij heelhuids de haven terug heeft kunnen bereiken.

(1) Flips van Maestricht was op 8 December 1688 in den echt getreden met Anna Francisca de Schodt, dochter van scheepskapitein Frans de Schodt en van Anna Morette.

— En wat gaat ge nu doen, mijn goede Flips? vroeg de vrouw, terwijl een akelige bleekheid haar lieve wezenstrekken overtoog.

— Mijn plicht, was het korte antwoord.

Bittere tranen bevochtigden thans de helderblauwe oogen der jonge vrouw.

— Het is nu reeds twee volle jaren, Flips, dat gij die gevaarlijke tochten op u genomen hebt. Terughouden kan ik u niet: vruchteloos heb ik het immer beproefd... En toch, Flips, voegde zij er nokken bij, een enkele kogel, in het wilde vliegend...

De woorden bleven haar in den gorgel steken.

— Denk daar niet aan, mijn lieve Anna. Nooit zal Flips van Maestricht terugdeinzen, wanneer zijn plicht hem gebiedt. En wat de gevaren betreft, voegde hij er bij, terwijl zijn wezen wederom die fiere, hooghartige ploof aannam, die den kloeken Oostendenaar zoo wel stond, hebt gij mij al ooit overwonnen geweten? En wees er van verzekerd: de kogel, die Flips van Maestricht treffen moet, is nog niet gegoten... Droog nu uw tranen, Anna, ik vertrek!

En onstuimig knelde hij de zoo zeer geliefde vrouw tegen zijn breede borst.

Eenige oogenblikken verstreken...

Van Maestricht trok zich uit de omhelzingen zijner gade terug, en ijfde thans naar de haven, een onzeker en wisselvallig lot te gemoet...

De snauw lag gereed.

Met een paar sprongen was hij op de bevelhebersbrug en gaf teeken tot het vertrek.

De zeilen zwelden, de vaderlandsche vlag wapperde fier in de lucht, en het vaartuig schoot langzaam de haven uit, door het koopvaardijship van De Vijvere gevolgd, terwijl een ontelbare menigte dien uittocht met zegekreten en handgewaai toejuichte.

Waren dat misschien reeds de voorboden van een naderende overwinning?...

Vóór hen lag de volle, wijde zee...

Misschien eens hun aller graf...

Doch niet één dier heldhaftige zeebonken, die van Maestricht vergezelden, dacht daaraan. Aller oogen waren in de verte gericht, in afwachting de Fransche kleuren uit de golven te zien opdagen...

In de verre verte vertoonde zich een bodem... nog een...

— Zij zijn het! klonk het bijna vreugdig van ieders lippen, en met vurige oogen staarden zij die naderende vaartuigen toe.

Inderdaad, statig kwamen twee fregatten op hen af, met de Fransche vlag hoog op den mast.

— Gereed tot den strijd! beval van Maestricht.

II.

Het is hier de plaats om in korte trekken het vorig leven van den manhaftigen bevelhebber der snauw « de Simme », mede te deelen.

In het huis der Oostermolenstraat, waar wij onze lezers ingeleid hebben, was, een vijf en dertigtal jaren geleden, — dus rond 1655 — een Hollander zich komen vestigen, een dier kloeke Noorderzonen, zooals Oostende er zoo veel binnen haar muren zag aanlanden om onze stad met eer en roem te omgeven. Het was Flips van Maestricht, in de geschiedenis bekend onder den naam van Flips van Maestricht de oude, om hem te onderscheiden van zijn zoon, Flips van Maestricht de jonge, de held van dit verhaal.

In 1635 te Zuydcote geboren, dus pas twintig jaar oud, had Flips, de oude, reeds alom zijn naam bekend gemaakt, doen achten en vreezen. Lachend en spottend te midden der talloze gevaren die hem voortdurend omringden, was hij zeer geducht door de vijanden die het vaartuig beloerden, waarop de manhaftige zeevaarder elk gevecht bijwoonde of aanleidde. Ook werd hij door iedereen in Oostende geëerd en bemind om zijn vrije openhartigheid, zijn voortdurende en nimmer falende welwillendheid jegens de minsten zijner onderhoorigen, en de liefde die hij zijn aangenomen stad toedroeg. Die genegenheid vermeerderde nog toen hij op 27 Juli 1660 in den echt trad met Adriana Alberdys, dochter van den alomgekenden en beminden schipper van dien naam.

Ook was het met onverholven vreugde dat aan de bevolking van Oostende, op 13 November 1677, bekend gemaakt werd dat Flips van Maestricht, toen eerste luitenant op de fregat « De Rechtvaardigheid », van den plaatsvervangenden stedehouder der Nederlanden de opdracht van schepskapitein ontvangen had en hij aanstonds in die hoedanigheid het bevel in handen kreeg van de prachtige fregat « Onze Lieve Vrouw van Genade », waarop hij vroeger als jonge officier zooveel lauweren geplukt had, (1).

Korten tijd daarna, op 13 October 1668, werd hem ook met den meesten luister door het magistraat der stad het poorterschap van Oostende aangeboden(2), als om de banden, die den manhaften Hollander aan onze stad verbonden, nog dichter en vaster aan te snoeren.

(1) Na eenigen tijd het bevel gevoerd te hebben over de « Onze Lieve Vrouw van Genade », werd Flips van Maestricht, de oude, tot gezagvoerder aangesteld, eerst over de « St. Franciscus », daarna nog over menig andere bodem, en ten laatste, op 31 Januari 1688, over de fregat « Karel II », waar zijn zoon hem weldra kwam vervangen.

(2) Dit poortier- of burgerschap toekennen aan iemand, die zich ten hoogste verdienstelijk gemaakt had, was een zeer groote eer. Op onze dagen wordt dit soms ook nog gedaan, doch zeer zelden.

Zijn naam als zeevaarder, als onverschrokken oorlogsmann, zou echter nog verhoogd worden door dien van den zoon, dien zijn gade hem op 16 Februari 1664 schonk en die in den doop de namen ontving van Flips-Frans.

Het was Flips van Maestricht, de jonge, onze held.

Adriana Alberdys overleefde die roemrijke geboorte slechts een korten tijd, en om zijn eenig kind met de hem toekomende zorgen te kunnen omringen, trad Flips van Maestricht de oude, op 19 Mei 1668, in een tweede huwelijk met Adriana de Moor(1), welke hem nog drie dochters schonk: Adriana, Anna en Maria.

Waardige zoon van zijn manhaften vader en van Schipper Alberdys' dochter, en als zoodanig opgevoed door zijn tweede moeder, de fiere kapiteinsvrouw, toonde de jonge Flips reeds spoedig dat hij den naam, dien hij droeg, en ook de namen dier kloeke en heldhaftige mannen waarmede hij verwant was, met eere zou weten te handhaven. Zijn eerste jaren bracht hij door bij zijn vader op diens fregat, en daar was hij ooggetuige van, later ook medehelper aan, de heldendaden, die den naam van van Maestricht op zee deden uitbazuinen.

Langzamerhand verwierf hij zijn eerste graden en toen de oude Flips op 31 Januari 1688 als bevelhebber overging op de « Karel II », een fregat van acht en veertig stuks, werd de jonge Flips er eerste luitenant. Kort daarop huwde hij Anna Francisca de Schodt, dochter van een ouden en verkleefden vriend van zijn vader, kapitein Frans de Schodt, en van Anna Morrette.

Dit gebeurde op 8 December 1688.

Onze held was toen vier en twintig jaar oud; zijn echtgenoot, geboren te Oostende op 19 Maart 1671, slechts zeventien!

Van dit oogenblik begon hij voor goed de aandacht zijner stadsgenooten op zich te vestigen, en wanneer, in November 1689, een Fransch leger het Noorden van het Brugsche Vrije bedreigde, werd den jongen man het bevel toevertrouwd over een snauw van acht en veertig stuks, om hun poging te verijdelen. Voor de eerste maal bevelhebber, toonde hij maar al te wel, wat men van hem mocht verwachten; toen de Franschen naderden, wist hij hen een zoo duchtige ontvangst voor te bereiden, dat zij ijlings de vlucht namen en niet meer dorsten terugkeeren(2).

Met eer en roem beladen keerde hij naar zijn moederstad terug, waar hij geestdriftig ontvangen werd. Nu vond hij een aanhoudende bezigheid in het begeleiden van verschillende koopvaardis-schepen uit en naar Oostende.

Men vergisste zich echter niet in de plichten, welke te dien tijde de begeleider te vervullen had. Zooals wij reeds gezegd hebben, en de lezer in het voorgaande hoofdstuk gezien heeft, waren niet alleen de Noordzee, maar ook de meeste zeeën onveilig gemaakt, hetzij door vijandelijke oorlogsschepen, hetzij door onder de hand aangemoedigde vrijbuiters. Het was dan ook de strenge plicht van den begeleider niets te ontzien — zijn leven het

(1) Pasquier de Moor, geboren in een dorp van West-Vlaanderen rond 1641, tot poortier der stad Oostende verheven op 10 Juni 1653, stierf aldaar op 8 Januari 1684.

(2) Bowens schrijft hierover (1^e deel, blz. 159):

« In de maand November meynden de Franschen over d'oostendsche Vaerd eenen Inval in 't Noord-Vrije te doen, waer op Kapiteyn Van Maestricht, benevens een ander zwaer Schip, hun gingen leggen omtrent Stalhille, van waer zij het Fransch leger zoodanig beschooten, dat zij genootzaekt waeren te-rug te keeren.

minst van al — om de op hem betrouwende koopvaardij-schepen in veilige haven te brengen. List en ruwe kracht werden beurtelings in het werk gesteld, en nooit werd één vaartuig, dat zich onder de bescherming van Flips van Maestricht gesteld had, in het minst benadeeld of door den vijand geakaapt(1).

In 1690, dus pas zes en twintig jaar oud, was onze jonge held kapitein van « de Simme ». Met dit lichte vaartuig deed hij, hetzij alleen, hetzij vergezeld van zijn trouwen vriend, kapitein Willem Bestenbustel, verschillende tochten, die hem, wel is waar, weinig voordeel, maar des te meer eer en roem opbrachten; en dit laatste gold bij den kloekmoedigen Oostendenaar veel hooger dan alle stoffelijk winstbejag.

Het is dan ook in die hoedanigheid dat wij hem met het vaartuig van schipper de Vijvere de volle zee zagen inschieten.

Na deze uitweiding, die wij alleszins noodig achtten, hernemen wij den draad van ons verhaal.

III.

Twee dagen waren verlopen...

Twee eeuwen voor de jonge vrouw, die thans alleen zat, alleen en verlaten, in het sierlijke huis der Oostermolenstraat.

De klok sloeg vijf uur.

— Ik kan het hier niet blijven uithouden, zuchtte zij; ik wil gaan zien of er nog geen verder nieuws is van mijn echtgenoot.

En, door een dienstmaagd vergezeld, trok zij op naar de kaai.

O! hoe menigmaal reeds had zij, in haar zoo dikwijls voorkomende verlatenheid, dezen weg afgelegd! Telkens van Maestricht de zee gekozen had, kwam zij hierheen gewandeld en schouwde zij langdurig op die eeuwig zwalpende golven, die haar Flips medevoerden... Voorgisteren waren ze nogmaals zijn zegewagen geweest, want, het was de geheele stad door geweten, dat hij de twee Fransche fregatten aangeklampt had, dat de bemanning zich aan hem had overgegeven, en dat hij de twee buitgemaakte vaartuigen met zich voerde om ze over te leveren aan Van Dyck, admiraal der vloot van Karel II — nog een heldhaftigen Oostendenaar, — en die zich ergens in de Noordzee moet bevinden.

Een roemrijke daad te meer voor den kloeken zeeman!

Ja, voorgisteren waren die golven zijn zegewagen geweest, doch, heden... waren zij wellicht heden zijn lijkwagen niet?... De arme vrouw, wier echtgenoot op zee telkens door zooveel, zooveel, gevaren omringd was, dorst er bijna niet aan denken...

Alle oogenblikken — zoo vertelde men op de kaai — kon de snauw in het zicht komen; alles hing af van de plaats, waar zij den zeevoogd mocht ontmoet hebben.

En velen stonden op den uitkijk.

Tusschen de toeschouwers kon men ook een afgezant van het stadsbestuur bemerken, die nog scherper de verre verte peilde dan de anderen.

Doch niemand lette op hem.

— Een zeil!

Zoo klonk het plotseling van den seintoren.

Op aller aangezicht stond angstige spanning in diepe trekken te lezen.

— De snauw van kapitein van Maestricht! klonk het nu weer.

Overal weergalmde nu die kreet, maar nog veel luider bonsde hij ergens in een benepen vrouwenhart.

De bode van het Magistraat was verdwenen.

(1) Om zich nog beter rekenschap te geven van de gewichtigheid der zending van den begeleider, leze men de aantekeningen der Biographie Ostendaise, bl. 22 tot 30.

Hoe meer de « Simme » de haven naderde, hoe grooter ook de toeloop werd der menigte. Iedereen wilde den held zien aanlanden, die wederom een nieuwe perel aan zijn eerekroon gevestigd had.

En de besprekingen hielden niet op en vervormden zich tot een daverend gedruisch, waaruit hier en daar de luide kreten opstegen :

— Leve van Maestricht ! Leve Oostende ! Jochhei !

Eindelijk stevende het lang verwachte vaartuig de haven binnen, en de eerste, die de terugkeerende kapitein bemerkte, was zijn gade....

Slechts één oogslag kon hij haar gunnen, een teeken met de hand : doch die oogslag, dat teeken, zegden meer dan duizend woorden.

Honderd handen hielden zich gereed om de meertouwen te grijpen... Op een oogwenk was het vaartuig aan den kaaimuur vastgesjord, en lag de roemrijke held in de armen van zijn overgelukkige echtgenoot.

En luider en luider weergalmden de kreten :

— Leve van Maestricht ! Jochhei !

Doch, nu ruimde de menigte, die het echtpaar omringde, plaats, en leverde doorgang aan het Magistraat der stad. Gevolgd door zijn schepenen en raadsleden trad de burgemeester op van Maestricht toe.

— Kapitein ! sprak hij, en plotseling heerschte een doodsche stilte in het ronde, in naam der gansche stad, in naam van gansch het vaderland, wensch ik u geluk met die nieuwe schitterende overwinning, die gij behaald hebt. Onze zonen, wanneer zij van u zullen spreken, zullen niets anders kunnen zeggen dan : heldhaftig en onoverwinnelijk als van Maestricht !

En de juichkreten, een wijl onderbroken, stegen nog luider, nog geestdriftiger omhoog.

De burgemeester strekte de hand uit naar de menigte.

— Stille ! beval hij.

— En nu, ging hij voort, in naam van Zijne Majesteit Karel II, onzen Vorst en Koning, dien God bescherm, heb ik de vereerende opdracht ontvangen u deze berinnering van Zijnentwege aan te bieden. De waarde ervan is niet groot in vergelijking met wat gij verricht hebt, kapitein : doch Oostende en het gansche vaderland verheugen zich in die onderscheiding, die u te beurt valt, omdat uw roem wel luide moet weergalmen, ook in Spanje...

En hij reikte den verbaasden bevelhebber een gouden eerepenning over... Iedereen vatte de beteekenis dezer laatste woorden van den burgemeester. En uit de schaar klonk nu luide een stem :

— Kapitein ! uw vuurmonden hebben koning Karel dan toch ééns even wakker geschud !

Het was schipper De Vijvere, die juist van zijn korte reis teruggekeerd, en verheugd als ieder Oostendenaar, niet had kunnen nalaten dezen schimp-scheut te uiten, als berinnering aan een vroeger gesprek, dat de lezer zich wel herinneren zal.

Van Maestricht dankte den burgemeester hartelijk en aanschouwde het geschenk van den vorst. Aan den eenen kant zag men de beeltenis van den Koning met dit kantschrift :

Carolus II, D. G. Hispaniorum & Indiarum Rex.
Flandriae Comes.

Aan den anderen kant was de snauw van den manhaftigen Oostendenaar natuurgetrouw wedergegeven, terwijl zij twee vijandelijke bodems

gevankelijk medevoerde. In het verschiep de haven van Oostende. Boven dit alles zweefde een schutsengel met een kroon en een lauwertak in de hand, verbonden met een lint, waarop te lezen stond :

Altijd overwinnaar en noyt overwonnen !

En lager :

PHILIPPE

16 van 90

MAESTRICHT, de jonge. (1)

Het ware onmogelijk de geestdrift te beschrijven, die er dien avond en den volgenden dag in de stad heerschte. Van Maestricht, van Maestricht en nog van Maestricht : men hoorde niets anders ! Hier en daar nochtans werd de naam van koning Karel vermeld, en eervol vermeld, daar hij op den duur toch de dapperheid erkend had.

O vorst ! Wat had Vlaanderen, wat had Oostende, wat had zelfs de gevierde held van Maestricht voor u niet geweest, indien gij waarlijk koning hadt kunnen en derven zijn !

(1) Bijna letterlijk aangehaald uit Bowens, 1^e deel, blz. 159.

IV.

Een zwarte dag nadert...

Dag van onheil, dag van nieuwen luister!...

Men schrijft November 1692.

Nog immer is kapitein van Maestricht de geleider der Oostendsche koopvaardij-schepen: nog immer is de zoc gevreesde fregat, waarover hij het bevel voert, de wanhoop der vijanden; nog immer oogst haar bevelhebber roem op roem, en doen zijn grootsche wapendaden zijn naam heinde en ver vereeren.

Had hij zich niet eens tot in Duinkerke gewaagd, om daar, in die vijandelijke haven zelf, een Franschen kaper trachten te bemeesteren, dien de nacht echter aan zijn vervolging onttrok? En hoe talrijk waren de schippers niet, wier have en leven hij van een gewissen ondergang gered had? En hoeveel vijandelijke koopvaardij- en oorlogsschepen had men al niet gevankelijk binnen onze haven zien voeren door de zegevierende « Simme » en haar waarlijk onoverwinnelijken bevelhebber? De « Jouffrouwe Gertrude », de « Sint Jan », de « Liefde », de « Jouffrouwe Anna », de « Jonge Andries » en zoo menige andere vaartuigen waren reeds te Oostende als buit van den moedigen zeeman binnengebracht!

En wederom bevindt hij zich op de blauwende golven der Noordzee, die zee, die hem nooit anders dan als overwinnaar aanschouwde.

Doch ditmaal heeft hij een anderen bodem onder de voeten, de zoo goed gekende « Karel II », een fregat van veertig vuurmonden, waarop zijn vader tot hiertoe het bevel gevoerd had.... (1)

Zijn vader! Een traan perelde hem in het mannelijk oog bij het gedacht aan dien onversaagden held, wien hij het licht verschuldigd was, en die zoo plotselings van het leven scheidde, terwijl zijn eenige zoon, verre van hem, den roem van naam en stad en vaderland hoog hield... (2).

Zoo even had de jonge kapitein afscheid genomen van de vaartuigen, die hij buiten het bereik der Fransche kapers gebracht had. Doch, ditmaal

was hij haastiger dan ooit om terug aan wal te zijn; immers, na zooveel jaren was eindelijk zijn huwelijk gezegend, en mocht hij hopen weldra een afstammeling te bezitten. En, zoo het geluk hem te beurt viel de vader te zijn van een knaapje, dan... ja, dan zou hij hem trachten op te voeden zooals hij zelf was opgevoed geworden, opdat deze derde Flips van Maestricht met eer den roemrijken naam van vader en grootvader zou doen herleven....

Schoone droomen!

De slanke fregat vloog niet ras genoeg naar zijn wenschen; hij trapelde van ongeduld op de bevelhebbersbrug... De zeeheld voelde zich echtgenoot en ...vader!

In de verte daagden de Vlaamsche kusten uit de zee op.

— Kapitein! klonk het eensklaps aan bakboordzijde, de Fransche vlag!

En als een weergalm hoorde men thans ook aan stuurboordzijde:

— Kapitein! de Fransche vlag!

Een oogenblik daalde de ontmoediging in zijn ziel: de echtgenoot dacht aan zijn gade, de vader aan zijn nog ongebooren kroost, en zijn boezem hijgde en zwoegde....

Maar de strenge plicht gebod....

Het was nu de echtgenoot, de vader niet meer, wiens hooge gestalte zich op de bevelhebbersbrug verhief, maar de onversaagde zeeheld, de schrik zijner vijanden, half admiraal en half vrijbouter.

Aandachtig schouwde hij toe... Ja, in de verte daagden er Fransche korvetten, verscheidene, op... een, twee, drie, ginds nog... vier, vijf... verder... zes, zeven... Zeven korvetten!... Een gansche vloot!... En tegen één enkele fregat!...

Maar die fregat was met leeuwen bemand, en die leeuwen werden aangevoerd door Flips van Maestricht!

— Mannen! riep hij, nog nooit is de kermis zóó druk bezocht geweest! De poppen zullen gaan dansen!

— Jochhei! Jochhei! stemden de matrozen in.

— Gereed tot den strijd! klonk het bevel.

Ieder ijde naar zijn plaats... De Fransche korvetten naderden al meer en meer, en hun aanvallende bedoelingen lieten niet den minsten twijfel over.

— Vuur! weergalmde het op de « Karel II ».

En met een donderend gedruisch vlogen de bommen neder op de vijandelijke bodems, smaakten hier een mast af, boorden daar een lek, wierpen verder een aantal strijders in hun bloed badend ten gronde.

Aan zulken aanval, en van wege zulken zwakken vijand — één tegen zeven — had de Franschman zich niet verwacht. Ook ontstond er tusschen hen een schrikkelijke verwarring; hoofdlieden en krijgslieden, allen hadden als het hoofd verloren en liepen in de meeste wanorde rond.

Ondertusschen had de zoo licht te besturen fregat een behendige zwenking gemaakt, en, op het oogenblik dat men er zich het minst aan verwachtte, kwam zij met volle zeilen aangestormd en sprong met een schrikwekkende kracht tegen de zijde van het hoofdschip. Een ijelijk gekraak, geknetter, geschreeuw, gehuil en getier: in twee stukken gesneden kantelt het vijandelijke vaartuig om en zinkt op een oogwenk in de woelige wateren.

— Een! klonk klaterend van Maestricht's stem.

(1) De fregat « Karel II » was gebouwd geworden voor rekening van M. Born, destijds eerste schepen der stad Oostende, die haar ganich nieuw aan de Admiraliteit verkocht had. De verkoopsakt werd op 27 Mei 1680 door notaris Faiolle opgemaakt.

(2) Flips van Maestricht, de oude, stierf bijna plotseling aan een beroerte op 13 Februari 1691.

Als betooverd, onmachtig te verroeren, stonden de Fransche zeelieden daar! Ging die Oostendsche vrijbouter dan met den duivel om! Maar, eer zij zich goed rekenschap konden geven van het gebeurde, dreunde een nieuw gebulder over de wateren: een tweede schip had gansch de lading in de romp gekregen en zonk op zijn beurt.

— Twee! klonk het den Franschman in de ooren, als ware het de bazuin op den laatsten oordeelsdag.

En tergend kwamen hun de luide, zegevierende kreten der Vlaamsche zeelieden toegewaaid:

— Jochhei! Jochhei!

Dit schonk hun den moed terug en de vijf overgebleven korvetten wierpen zich nu onstuimig op de « Karel II » om haar aan te klampen...

En eens aangeklampt, wat zou er dan van de Oostendenaars geworden!

Rustig alsof hij zich in zijn huiskamer bevond, verhief de hooge gestalte van den onversaagden van Maestricht zich op de bevelhebbersbrug, terwijl de kogels rond hem heen vlogen. Zonder de minste overhaasting deelde hij de noodige bevelen uit, en de fregat gehoorzaamde, alsof zij met menscheverstand bedeed was. Telkens een der Franschen haar aangeklampt meende, was zij verdwenen, en zond zij van een anderen kant een storm van bommen op hen neer.

Een nieuwe lading trof een derde korvet, sloeg haar masten neer, verbrijzelde haar roer, en takelde haar zoodanig toe, dat zij geheel buiten strijd gesteld was en nog maar slechts een wrak geleck.

— Drie! weergalmde het daverend over de wateren.

Schrikkelijk was nu ook de aanblik der Vlaamsche fregat. De vijandelijke bommen hadden haar maar al te erg toegetakeld, en de eerste aanval op het hoofdschip had haar een lek toegebracht, dat nu ook langzaam aan vergrootte.

De dood gaapte langs alle zijden.

Doch, nog steeds met die manmoedige, onversaagde uitdrukking op het wezen, stond van Maestricht daar, en aanschouwde een wijle het schrikkelijke bloedbad voor zijn voeten en het groot aantal vijanden, die zijn ten doode gewond vaartuig omringden.

Een schok... de Oostendenaar was aangeklampt!

— Vrij of dood! Jochhei! riep de kapitein, en, met bliksemenden degen, stortte hij zich in het heetste van het gevecht.

— Vrij of dood! Jochhei! herhaalden zijn mannen.

Daar, op dat langzaam zinkende wrak, gebeurden er wonderen van dapperheid! Het oogenblik was nakend, waarop de enkele Vlaming toch die ontelbare menigte vijanden ging overmeesteren, doch...

De fregat begon te deinen, en zonk al meer en meer.

— Vrij of dood! riep van Maestricht nogmaals. Ik blijf hier! Redde wie wil!

Niemand wilde den kapitein verlaten.

En immer zonk de bodem dieper.

De Franschen waren teruggetrokken en hielden zich op afstand, als bevreesd voor de stuiptrekkingen van den stervenden leeuw.

En nog immer daverden onze vuurmonden over de bruisende wateren.

En wederom had een korvet een volle lading onder den waterspiegel gekregen en begon ook te zinken.

— Vier! klonk nogmaals de stem van den bevelhebber, en dan:

— Wij sterven niet alleen! Staakt het vuur!

Nog eenige oogenblikken, en de golven zouden zich over hen sluiten.

Met geestdrift greep de kapitein de vaderlandsche vlag, en zwaaide ze fier boven zijn hoofd.

Nog een donderend gedruisch — een laatste groetschot van den held aan het verre vaderland — en de bodem verdween. Nog een oogenblik zag men de vaderlandsche vlag in de forsche hand van den kapitein boven de borrelende golven zwaaien... dan ook verdween zij!

Van Maestricht zou zijn echtgenoot niet meer wederzien!...

Zijn kind zou den vader nooit gekend hebben!...

Flips van Maestricht, de leeuw van Oostende, vond een killig watergraf in diezelfde golven, die zoolang hem de zegevierende vlag zagen verheffen... Een waardige dood na zulk een leven!... (1)

* * *

Toen Karel II den heldendood van den onsterfelijken Oostendenaar vernam, stortte hij bittere tranen. Een dier zeldzame mannen, ja, de grootste onder hen, die zijn regeering trachtten te verheerlijken, had den dood — hoe zegepralend ook — gevonden.... Het bloed van Keizer Karel, dat, alhoewel zoo zeer ontaard en verbasterd, toch in zijn aderen vloeide, welde een oogenblik op en hij beval een kostbare herinnering aan de treurende weduwe van den manhaftigen zeeman te doen toekomen, om later aan het kind van den held overhandigd te worden.

Gansch het vaderland was in diepen rouw!
De Staten van Vlaanderen, in haast bijeengeroepen, sloten zich bij deze rouwbetuiging aan, en zonden hun afgezant, Judocus van Lavilette, naar de weduwe van den beroemden zeeheld, om haar hun deelneming in haar smartelijk verlies over te maken (2).

(1) Bowens, en de geschiedschrijvers die bij hem geput hebben, beweren dat de Franschen den moedigen kapitein gevangen namen en hem daarna verdrongen. Wij hebben deze ontknooping niet aanvaard, omdat zulk een ijelijke beschuldiging beter zou moeten bewezen zijn dan door een enkele bewering; en den grooven man een dood laten sterven die beter overeenkomt met zijn gansche leven en ons daarbij geloofwaardiger toeschijnt. Immers, was van Maestricht de man om zich over te geven, of laten gevangen te nemen? Men leze de verschillende staks, die betrekking hebben op oozen held, en het antwoord zal niet twijfelachtig zijn.

(2) Bowens deelt als volgt den brief mede (1° deel, blz. 160) dien de Staten van Vlaanderen aan de weduwe van onzen held deden geworden:

Jofrauwe,

Wy hebben met groote droefheyt verstaen; het verlies 't welck U-L heeft ghedaen van U-L. Man; ende wij soo cloecken ende Eerelycken Capiteyn ende Helt. De ghe-tuyghnisse van den Bichvader, dat hij hem voor het Geveght soo wel met Godt heeft gedisponeert, heeft ons vertroost; ende ontweyfeluyck U-L. sal 't synen tyde daer doore oock ontfangen grooten troost. Wy en sullen niet manquieren van syne cloeckigheyt, uytghemuse Vromigheyt, ende goede Conduite, niet alleene in deze leste, maer oock in voorgaende occasien te verkennen, in alle voorvallen van U-L. Dienst, ende van synen toecomenden Discendent, waer van wy verstaen, dat U-L. swanherigh is; ende niet min versoecken, dat aen U-L. van als nu soude moghen wesen aanghe-naem, een Present 't gonne den Comis d'Heer Judocus Lavilette U-L. sal beschicken schoen soo dat het seer cleine is, naer advenante van grootte ende besondere meriten van soo Cloeckmoedigen verloren Capitein, voor wiens Ziele wij niet en sullen naelaeten te doen bidden, ende elck in besondere, glyck wy oock syn

Jofrauwe

U-L. Dienstwillighe
de Ghedeputeerde van de Staeten
van Vlaanderen,
H. D'Hane.

de Wed^e van den Capitein Maestricht.

En in aantekening op dezen brief voegt hij er bij:
« Dit afschrift is getrokken uyt den origineelen Brief berustende onder d'handen van
Sieur Philippus van Maestricht, Meester Timmerman binnen Oostende.
Aengaende het geschenk in den Brief gemeld, de Familie heeft altijd geboord, dat
het zelve zoude bestaan hebben in een groote zilvere Schotel met Lampet ».

Oostende! wees fier op zulk een roemrijken zoon! (1).

(1) Een plechtige lijkdienst werd op 17 November 1692 gevierd ter gedachtenis van dien held. Op 20 Januari 1693 beviel de ongelukkige weduwe van een zoon, die in den doop de namen Flips-Karel ontving. Zijn peter was M. Judocus van Lavilette, afgevaardigde der Staten van Vlaanderen; zijn meter, Adriana de Moor, weduwe van Flips van Maestricht de oude. Als voogden werden aangesteld: Frans de Schodt, zijn grootvader, en Jaak Gerrebrantz, grootoom van zijn vader. De geheele nalatenschap van den heldhaftigen zeevaarder bedroeg ter nauwernood 1214 gulden!

Flips-Frans werd op zijn beurt zeeman en huwde op 22 April 1714 de eertzame juf-frouw Kateleyne Flanderin, een twintigjarige zeemansdochter.

Hij vaarde voor rekening der Indische Maatschappij en keerde voor de laatste maal in de haven van Oostende weer in de maand Augustus 1721 met de keizerlijke fregat de « Wurtemberg », waarover hij het bevel voerde. Nog eens vertrok hij, ditmaal als bevelhebber der keizerlijke fregat « Graaf de Lalain », en toen dit vaartuig op 19 Juni 1723 terugkeerde onder bevel van kapitein Caiphas, bracht zij de droeve tijding mede van den dood van kapitein Van Maestricht — de derde van dien naam —, gestorven en begraven te Mokka in Oost-Indië. Een plechtige uitvaart werd gevierd op 19 September 1723 en bijgewoond door zijn treurende weduwe en zijn vier minderjarige kinderen: Flips-Pieter, Maria-Theresia, Jan-Laurens en Isabella-Clara.

KAPITEIN DE BRAUWER.

1656.

En rekent d'uitslag niet, maar telt het doel alleen!
TOLLENS.

I.

Een der roemrijkste zonen van Oostende, is zeker wel kapitein Erasmus De Brauwer, die den naam van « kloekmoedige en onverschrokken Zeevaarders » terecht door onze voorvaderen verworven, zóó wél wist in eere te houden. En alhoewel de heldendaad, die wij hier willen afschilderen, geen waarlijke, zakelijke overwinning was, toch mag zij als een zedelijke overwinning geboekt worden, gedachtig de schoone woorden waarmede Tollens zijn Overwintering der Hollanders op Nova-Zembla besluit:

En rekent d'uitslag niet, maar telt het doel alleen!

Jammer maar dat men er tot hiertoe nog niet aan gedacht heeft een der talrijke straten onzer stad, wier namen soms zoo weinig, ja, niets beteekenen, met den naam van den onverschrokken Oostendenaar te herdoopen!

Een De Brauwerstraat! (1).

De man verdient het.

Erasmus de Brauwer (2) zag het eerste daglicht in de hedendaagsche Schipperstraat — de geschiedenis vermeldt, spijtig genoeg, het jaartal niet — te dien tijde, in de XVIIe eeuw, Koninklijke Schipperstraat geheeten. Alleen de Schippersgilde, de machtigste der stad, die haar naam aan deze straat gegeven had, genoot het recht en de eer den titel van Koninklijke te voeren (3).

Nog immer behoorde ons ongelukkig vaderland aan de Spaansche vorsten en moest het die afhankelijkheid duur betalen. Ook, wanneer in 1655 de oorlog uitbrak tusschen Spanje en Engeland, deed de protector of beschermheer Olivier Cromwell(4) verscheidene vloten uitrusten, die reeds in den

(1) Een De Brauwerstraat! Thans bestaat die, eindelijk! Maar men mag dien naam dan niet vertalen door rue du Brasseur, zooals men de Breydelstraat tot rue de la Bride herdoopt heeft!

(2) De Biographie Ostendaise schrijft De Brouwer, alhoewel deze laatste schrijfwijze niet gewettigd is.

(3) Zie in « 't Was voor Moeder » het verhaal: De Zinnelooze blz. 10.

(4) Olivier Cromwell was de aanleider der omwenteling, die in 1652 in Engeland koning Karel I op het schavot deed onthoofden.

Zomer van hetzelfde jaar de zee kozen. Een dezer werd met het versperren der haven van Oostende — zoo geducht om de manmoedigheid van haar zeelieden — gelast, in dier voege dat geen vaartuig meer uit noch in zou kunnen, tenzij met de gansch willekeurige toestemming van den Engelschen vlootvoogd.

Dat zulks niet in den smaak onzer stadgenooten viel, zal zeker niet in het minste betwijfeld worden. Ook trachtten zij op alle mogelijke wijzen den vijand te verschalken — wat bijna altijd gelukte —, en ontzagen het zich niet ook een veel sterker tegenmacht aan te vallen — en dikwijls te overwinnen.

Het was dan ook in die omstandigheden dat kapitein Erasmus De Brauwer zijn naam onsterfelijk wist te maken en terzelfdertijd ook het zijne bij te dragen om den roem zijner geboortestad te vermeerderen.

Bevelhebber over een vaartuig van zeven en twintig vuurmonden, en vergezeld door drie andere schepen van gelijke macht, had De Brauwer, op 13 Mei 1656, reeds in den vroegen morgen de haven verlaten. Het kon negen uur geweest zijn, toen hij plotseling, op de hoogte van Goodwindsant, vier Engelsche fregatten in het oog kreeg, die met klaarblijkende vijandelijke bedoelingen op hem toestevenden. Bij dit zicht spanden de drie schepen, die zijn vaartuig begeleidten, al de zeilen naar den wind en namen overijlings de vlucht, zonder zich om De Brauwer te bekommeren.

Twee der Engelsche bodems, elk met zes en dertig vuurmonden gewapend, schoten hen achterna met het vaste inzicht zich van de vluchtelingen meester te maken.

Ten hoogste verontwaardigd, aanschouwde de moedige en onverschrokken kapitein die lafhartige handelwijze zijner vaargenooten. Doch:

— Mannen! riep hij, aan ons den plicht den Brit te laten voelen wat Vlamingen, wat Oostendenaars waard zijn!

— Jochei! Jochei! juichten de trouwe zeelieden hun bevelhebber toe, en ieder sprong naar zijn plaats, de schutters met de gloeiende lont in de hand, gereed om te vuren.

Daar naderden de beide vijandelijke fregatten.

— Hoog de vlag! klonk De Brauwer's bevel, en de vaderlandsche kleuren wapperden fier in de lucht.

Bij dit zicht loste de vijand al zijn vuur en de moordende bommen sprongen op het dek of vielen sissend rond den Oostendenaar in de schuimende wateren.

— Vuur! riep nu ook de kapitein.

En thans ontstond er een heldhaftig gevecht tusschen één zwakke en twee sterkere.

Op een oogwek had De Brauwer zijn luttele manschappen in twee afdeelingen gesplitst: elke dezer had nu een gansche fregat en zes en dertig vuurmonden te bestrijden. En toch klonken hun kreten juichend ten hooge: het was immers voor het vaderland, onder de geliefde kleuren der vaderlandsche vlag dat zij streden! ... ..

... ..

... ..

Reeds zes volle uren duurde de strjd.

De vermoeienis was langs beide zijden, bij Engelschman evenals bij Vlaming, zichtbaar.

Daar staken den Engelschen de witte vlag — de onderhandelingsvlag — omhoog.

De vuurmonden verstomden.

De Brauwer, door twee zijner hoofdlieden vergezeld, deed zich in een boot naar het hoofdschip roeien.

— Kapitein, sprak hem de vijandelijke bevelhebber toe, geef u over! Red uw leven en dat uwer mannen!

— Hebt gij al ooit gehoord, gaf De Brauwer hem ten antwoord, terwijl zijn fiere, vertoornde blikken op zijn tegenspreker rustten, dat een Vlaming, een Oostendenaar, zich zoo maar overgeeft, alsof hij van een schram bevreesd ware?

— Gij drijft de vermetelheid te verre! Wat er ook van zij, ik gun u een uur wapenstilsand!

— Gij gunt mij! beet hem de Oostendenaar toe, die met zijn arends-blikken reeds bemerkt had dat de afmatting zich meer bij de Engelschen had laten gevoelen dan bij zijn eigen mannen. Heb ik er u om gevraagd? Heb ik de witte vlag opgestoken?... Nu, ik zal u niet lang op antwoord laten wachten, wees gerust!

En zonder nog een woord bij te voegen, sprong hij terug zijn boot in, en weldra had hij wederom zijn eigen bodem onder de voeten.

— Een musket! sprak hij.

Men gaf het hem.

Langzaam drukte hij den kolf tegen den schouder, mikte op den grooten mast, waarop de Engelsche vlag wapperde en drukte los, Sissend vloog de kogel door de lucht en sneed het touw door dat de vijandelijke kleuren recht hield.

De vlag viel neder.

— Dat is mijn antwoord! riep hij.

Het kanongebulder hervatte. Aangemoedigd door die stoute handelwijze van hun bevelhebber, hadden de Oostendenaars nieuwen moed geschept, terwijl de Engelschen als razenden tierden en in het wilde schoten.

En langzaam streek de tijd voorbij...

Plotseling liet een luid gekraak zich hooren: de groote mast van De Brauwer's vaartuig, door een Britsche bom getroffen, brak door en, terwijl de spaanders te allen kante rondvlogen, viel hij in de woelige wateren, en met hem, de vaderlandsche vlag. Doch vlug als de wind was een matroos haar achterna gesprongen; onder een woedenden kogelregen sneed hij haar af en bracht ze terug op het dek, door blijde kreten begroet.

Deerniswekkend om zien was ons vaartuig; en zonder die met bloed besmeurde mannen, die heen en weer liepen en een hardnekkigen wederstand boden, had men het voor een wrak aanzien, dat langzamerhand in de woelige golven ging verzinken.

Ja, de Engelsche bommen hadden meer dan een lek gemaakt: het wakkere schip was onherroepelijk veroordeeld!

En toch vochten die mannen immer voort!

En toch kon de veel sterkere Engelschman de overhand niet krijgen!

Doch, daar daagden nu ook de twee andere fregatten op, die vruchteloos de drie vluchtende schepen achterna gezet hadden, en mengden zich in den strijd.

Nu ging het een ware menschenlakterij worden.

Maar plots verstomden de vijandelijke vuurmonden... Opnieuw rees de witte vlag omhoog.

— Neen, neen! geen kwartier! Wij strijden tot den dood! raasden de Oostendenaars woedend.

Van het Engelsche hoofdschip stak nu een boot af, met de witte vlag aan den voorstevan; en op een oogwenk stond de vijandelijke bevelhebber aan boord van den zinkenden, en toch nog immer den tegenstrever trotsenden bodem.

Terwijl de Oostendenaars hem met de grootste verbazing aanstaarden, trad hij op De Brauwer toe.

— Kapitein! sprak hij, luide genoeg om door iedereen verstaan te worden. Gij zijt een held! Ik, die nooit een vijand om genade vroeg, ik smeed er u om, geef u over! In naam der menschelijkheid, in den naam van uw vaderland, dat meer van uw leven en van dat van uw dappere gezellen verwachten mag dan uw dood ooit geven kan, kapitein! geef u over!

En hij reikte den Oostendenaar de hand.

Een traan, hoe ras ook onderdrukt, perelde in De Brauwer's mannelijk oog.

Met warmte drukte hij die vijandelijke doch eervolle hand, en met een zwier, alsof hij aan het koninklijk hof geweest ware, in stede van op een zinkenden en met bloed en lijken besmeurden bodem, nam hij zijn degen bij het lemmer en reikte hem zijn tegenstrever toe.

Aller wapens vielen uit de handen....

De strijd had negen volle uren geduurd!(1)..

Maar de Engelschman verroerde niet.

— Neen, kapitein, sprak hij, steek uw degen terug in de scheede! Nooit mag hij uit uw handen gaan, want nooit heeft een meer dappere hand een wapen gevoerd!

De Oostendsche bodem zonk al meer en meer.

De Engelsche bevelhebber bood den arm aan De Brauwer en leidde hem in zijn boot. Ook het Oostendsche scheepsvolk verliet thans — hoezeer met tegenzin! — het deinende, met de golven in doodstrijd kampende vaartuig, en roeide naar het Britsche hoofdschip.

Daar gekomen, verwachtte hen een eervolle verrassing.

De drie andere fregatten hadden zich rond het hoofdschip geschaard, en toen De Brauwer, aan den arm van den Engelschen bevelhebber, den voet zette op hun dek, boden de Engelsche zeelieden — diezelfde die hij, met al de manhaftigheid waarvoor zijn groote, vaderlandsche ziel vatbaar was, zooeven bevochten had — hem de wapens aan, en donderden groetschoten links en rechts.

— Kapitein! sprak de edele Brit, geef uw bevelen!

— Naar Engeland! klonk De Brauwer's vaste stem, zelf het teeken gevende tot zijn gevangenschap en die zijner trouwe gezellen.

Doch die gevangenschap was van korten duur. Aanstonds na hun aankomst — een zegevierende aankomst, voorwaar! — op den Engelschen grond, mochten zij, met eer en roem omstraald, terugkeeren naar dat Oostende, dat fier mocht zijn — en nog fier is — op zulke kloeke zeelieden, en op De Brauwer, haar heldhaftigen zoon!

(1) Bowens zegt hierover, blz. 120, 1° deel:

«d'Andere twee Engelsche schepen vielen aan op het Oostendsche Schip van zeven- en-twintig Kanon, gevoerd door Kapitein Erasmus Brauwer, die zig met zoo groote manhaftigheyt verdedigde, dat het Gevegt, niettegenstaende d'ongelijkheyt van magt, van 's morgens ten negen uren tot 's avonds ten zes uren duerde, en het verlies van d'Engelschen veel grooter was als van d'Oostendenaars. ZIJ ZOULDEN HEM NOYT OVEMEESTERD HEBBEN, indien de twee andere Oorlog-schepen, die de kleynen Kaepers uyt het gezicht verloren hadden, ter hulpe niet gekomen waeren, zoo dat Kapiteyn Brauwer, hem aangevallen ziende door vier Schepen waer af het minste grooter was als het zijne, en geen hulpe te verwagten hebbende, zig eyndelijk genoodzaekt vond over-te-geven, naer zoo eenen hardnekkigen wederstand, als oyt eenen vroomen Zeeman heeft kunnen doen».

Overwinnen of sterven I

Oostende, onze geliefde stad, is rijk aan zeehelden, en tusschen hen verdiend Jan Jacobsen met eer vermeld te worden. Manhaftige oorlogsman, kloekmoedige zeevaarder, beminde hij zijn aangenomen stad met een grenzeloze liefde, en aarzelde hij niet zijn leven ten beste te geven, wanneer het heil van onzen moedergrond het van hem vergde.

Hoe talrijk waren zij niet, die vreemden, die in die beroerde tijden in onze stad aanlandden, er zich metterwoon vestigden en goed en bloed opofferden wanneer het algemeen welzijn dit eischte. Dit was ook het geval met Jan Jacobsen. Hij ook was geen Oostendenaar: hij zag het licht te Duinkerke als zoon van Michiel Jacobsen en van Laurentia Weüs.

Afkomstig van den Briel, behoorde de familie Jacobsen, zooals de geschiedschrijvers beweren, tot den adelstand(1). Maar de grootste adeltitel van den stoutmoedigen zeevaarder is zijn roemrijke dood, een dood, die hem de onsterfelijkheid bezorgde, en die wij hier willen verhalen.

Michiel Jacobsen, de vader van onzen held, was een befaamde zee-kapitein, die om zijn behendigheid en zijn manhaftigheid den naam van Zeevos ontvangen had. Niet minder dan vijftig jaar lang streed hij op de woelige golven onder de vaandels der Spaansche vorsten. Ook was het den jongen Jan een overgrootte vreugde, toen hij, pas de kinderschoenen ontwas-sen, den vader in zijn talrijke en roemrijke tochten vergezellen mocht, terwijl zes broeders en vijf zusters(2) liever thuis bleven bij hun moeder.

Rond 1620 kwam de jonge Jacobsen zich te Oostende vestigen.

Ter nauwernood begon onze zoo zeer geteisterde stad zich te herstellen van de bijna algeheele verwoesting, welke de driejarige belegering berokkend had: die belegering, die gedurende zoo langen tijd de aandacht van gansch Europa op dit klein plekje aan de Noordzee gevestigd had(3). Door de

(1) De familie Jacobsen wordt in den persoon van Michiel Jacobsen vermeld als tot den adelstand behoorend, o. a. in de handschriften der bibliotheek van Burgondië te Brussel. Michiel Jacobsen werd rond 1550 te Duinkerken geboren en staat in gemeld handschrift als een der manhaftigste zeelieden van zijn tijd vermeld. Hij stierf in Spanje ten jare 1633.

(2) Een der zusters van Jacobsen, Agnes Jacobsen, trad in den echt met Michiel Bart, grootvader van den beroemden Jan Bart.

(3) In onze vorigen bundel: « 't Was voor Moeder », vindt men twee verhalen: « De Heldin van Oostende » en « Tusschen Puin en Duin » welke in dezen tijd voorgevallen zijn.

ijverige bemoeiing van aartshertog Aalbrecht was er immers in 1609 een twaalfjarigen wapenstilstand gesloten, die echter ten einde liep kort nadat Jacobsen zijn verblijf naar onze stad overgebracht had.

De vijandelijkheden werden hervat.

De Hollanders, die met leede oogen aangezien hadden hoe eindelijk na een zoo geduchten als ongehoorden tegenweer, onze stad, die zoolang hun stad was geweest, zich toch had moeten overgeven — hoe eervol ook — zonden aanstonds een gansche vloot uit om hun zwaar verlies te herstellen, onze stad opnieuw te veroveren, daar haar ligging hun groot voordeel bood.

Nauwelijks was deze droeve mare bekend of onze zeelieden kregen de volle toelating, om, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk, den vijand aan te tasten.

En nu ontspon er zich tusschen Oostendenaars en Hollanders een strijd van behendigheid, een strijd op leven en dood.

Een der eersten die gewapenderhand met zijn vaartuig tegen den vijand optrok, was Jan Jacobsen. De lauweren, door den « Zeevos » zoo overvloedig geplukt, maakten hem — indien zulk woord van vader tot zoon gepast ware — afgunstig, en geestdriftig maakte hij, zonder toeven, gebruik van de gegeven toelating om zich met den vreemdeling te meten.

De Hollanders, die echter wel wisten met welk slag van volk zij te doen hadden, verdubbelden hun waakzaamheid, en toch, niettegenstaande alles, gebeurde het hen maar al te dikwijls, dat zij plotseling door een jacht van bommen en schroot opgeschrikt werden, of als uit de golven een bende gewapende duivels op hun dek zagen springen onder de luide kreten :

— Hoezee! Hoezee! Hier is de « Jonge Zeevos »!

Maar zij, die dezen kreet hoorden, vertelden het niet voort, want hun lijken zonken weldra in zee ten prooi der visschen, en hun vaartuig werd den buit der stoutmoedige gezellen van den jongen zeekapitein, wiens faam als Jonge Zeevos steeds hooger steeg tusschen zijn stadgenooten.

Doch, eilaas! ook aan die hooghartige bedrijven moest er een einde komen!

Het was den 2^{en} October 1622.

Een dichte mist was over de stad nedergevallen en omhulde alles met een zwaren sluier. Hier en daar hoorde men wel is waar voetstappen, doch het zwevende waas belette personen of zaken duidelijk te onderscheiden.

Ook de Oude Magazijnstraat — de tegenwoordige Kapellestraat (1) — was eenzaam en verlaten. Verlaten, neen, toch niet, want een weinig voor de Kleine Kerkstraat — de huidige Paulusstraat(2) — kon men een luid gesprek vernemen, door twee mannen, twee zeelieden waarschijnlijk, gevoerd.

— Zoudt ge niet denken, Kapitein, sprak een hunner, dat het een gepaste tijd zou zijn om den Hollander nog eens de tanden te toonen?

— Een gepaste tijd! antwoordde nu degene, die als « Kapitein » aangesproken was. Het is gansch zeker dat de vijand niet eens vermoeden zou

(1) De huidige Kapellestraat heette rond 1604 de Magazijnstraat, omdat het koninklijk tuighuis er zich in bevond. Naderhand, toen dit in 1645 verkocht werd en er een deel van bij het stadhuis ingelijfd werd, kreeg zij den naam van Oude Magazijnstraat. De tegenwoordige naam komt voort van een kleine kapel, die zich ten linkerkant tusschen de Paulus- en de Ooststraten bevond.

(2) De huidige Paulusstraat omvat de straten en straatjes vroeger bekend onder den naam van Einde der Wereld-, Lusthof-, Kleine Kerk- en Leugenaarstraten.

dat er gevaar is. Maar, van den anderen kant moet er ook ingezien worden, dat wij even onverhoedsch kunnen aangevallen worden, en het steekt mij tegen onze trouwe borsten van gezellen....

— Denk daar niet aan, kapitein. De meesten onder hen zitten thans in het « Eynde der Werelt », en het is enkel op hun aandringen dat ik u ben komen opzoeken.

— Laat ons er eerst eens naar toe gaan.

En de twee mannen trokken de Kleine Kerkstraat in en hielden weldra in de Eynde der Wereltstraat voor de beroemde herberg van Lieven de Clercq(1) stil, welke haar naam aan de straat medegedeeld had.

Daar binnen klonken luide, woeste kreten en wild gezang dooreen. Toen echter de deur met een zwaar geknars geopend werd, en de kapitein met zijn gezelschap verscheen, verstomde een wijl het gedruisch. Maar plotseling klonk het geestdriftig van aller lippen :

— Leve de kapitein!

— Leve de Jonge Zeevos!

— Jochei! Jochei!

Het was inderdaad de manhaftige zeevaarder Jan Jacobsen, die zooveen de gelagkamer was ingetreden.

— Mannen! zoo klonk thans zijn stem boven het getier uit — en iedereen zweeg —. Mannen! herhaalde hij nogmaals, terwijl zijn arends-blikken ieder der aanwezige gasten monsterden en een glimlach over zijn wezen gleed. Willem Pieters is mij komen opzoeken, omdat de werkeloosheid van een paar dagen u schijnt te vervelen.

— Ja! Ja! was het geestdriftig antwoord der ruwe zeebonken.

— Welnu, dan heb ik u dit voorstel te doen: wij varen in stilte af, en zoeken den Hollandschen admiraal om zijn rekening te vereffenen. Maar weet het wel, aan dezen tocht zijn duizendmaal meer gevaren verbonden dan aan gelijk welken onzer vorige; en, gij kent mij genoeg om te weten dat ik liever ons vaartuig in de lucht doe springen dan mij over te geven. Oordeelt nu, en beslist!

Indien de kapitein een oogenblik ook mocht gedacht hebben, dat deze schrikaan jagende woorden een slechten invloed op den geest zijner mannen mochten uitgeoefend hebben, kon hij zich onmiddellijk van het tegenovergestelde overtuigen; want als uit één mond klonk het door de ruime zaal der herberg:

— Vooruit! Vooruit! Overwinnen of sterven!

Een streevend gevoel van hoogmoed — het gedacht de bevelhebber te zijn van zulke mannen — overdekte het bruingebrande wezen van den manhaften zeevaarder met een vurigen blos. En na een poos:

— Aan boord! klonk het bevel.

De meertouwen werden gelost en geruchtloos sneed het vaartuig, waarop de Oostendenaars een nieuwe overwinning — misschien den dood — gingen zoeken, door het water en den mist. Zacht klonken de bevelen, zacht werd alles uitgevoerd, ieder verwijfde in de doodsche stilte van een lijkhuis: en zeker, zoo men onze fregat op dit oogenblik gezien had, zou men gewaand hebben den spookachtigen Vliegende Hollander(2) ontmoet te hebben.

(1) Lieven de Clercq was destijds eerste schepen der stad Oostende.

(2) De Vliegende Hollander is de naam van een spookschip, dat in menige legenden onzer zeelieden voorkomt.

Buiten de haven gekomen, werden de zeilen gereefd; het vaartuig vertraagde zijn gang en lag weldra onbeweeglijk.

Een sloep werd op verkenning uitgezonden.

Iedereen was in volle afwachting.

Dit duurde echter niet lang, want weldra sprongen de verkenners terug aan boord en brachten bericht, dat het Hollandsche hoofdschip niet verre van daar gerust, en zonder voor den misten aanval beducht te zijn, op de golven dobberde.

Alle zeilen werden nu weer uitgezet en de richting genomen naar den Hollander. In de verte hoorde men van den vijandelijken bodem het luide gezang weergalmen van den Wilhelmus van Nassouwe:

Niets doet mij meer erbarmen
in mijnen wederspoet,
dan dat men siet verarmen
des Conincks land en goet.
Dat u de Spaengiaerts crencken,
o edel Neerlandt soet!
als ick daer aen gedencke
mijn edel hart dat bloet. (1).

Terwijl deze luide tonen over de wijde wateren weerklonken, had Jacobsen de noodige bevelen uitgedeeld. Alsof het vaartuig een bezielde wezen geweest ware, keerde en zwenkte het op het minste woord, en plotseling klonk, voor de eerste maal met luide stem, het schrikwekkend bevel:

— Vuur!

Veertig bliksems doorkliefdten het zwerk, een veertigvoudige ratelende donderslag weergalmdte over de wateren, gevolgd door een geknetter, gekraak, een ijselijk geschreeuw en getier, alsof gansch de aarde ware in stukken gescheurd.

De alvernielende bommen waren met zulk een geweld in het Hollandsch hoofdschip gedrongen, dat het geheel ontredderd was en begon te zinken. Voor een wijle klaarde de nevel op en zagen de Oostendenaars het voorheen zoo fiere vaartuig — thans een wrak —, dat met de golven in doodstrijd worstelde, terwijl de bemanning radeloos heen en weer liep en luide raasde en tierde.

Doch boven dit alles klonken de luide kreten der stoutmoedige Vlamingen:

— Jochei! Jochei!

— Hoezee! Hier is de Jonge Zeevos!

En terwijl het hoofdschip in de golven verzonk, daalde nu ook de mist wederom neder, als om het wijde watergraf, dat op dit oogenblik zooveel menschenlevens verslonden had, met een lijkwade te overdekken....

De andere Hollandsche schepen, die verder verspreid lagen, hadden, bij de vluchtige klaarte der bliksems uit onze vuurmonden, en gedurende de weinige stonden dat de mist opgeklaard was, geheel de uitgestrektheid van hun ramp bemerkt. Ook ijlden al hun manschappen te wapen, en, de stukdieners met de brandende lont in de hand, vlogen de zes andere vaartuigen in de richting, waar zij den aanvaller bemerkt hadden.

Doch deze wachtte hen niet af. Met een behendige zwenking was hij ongezien, door den dichten nevel verborgen, om de vloot heen gesneld, en, op het oogenblik, dat men er zich het minst aan verwachtte, klonk een tweede daverende losbarsting: een tweede bodem der Hollandsche vloot zonk in den onpeilbaren afgrond der zeeën.

En luider en luider, te midden der wanhoopskreten van den vijand, weergalmden de jubelende kreten der Oostendenaars:

— Jochei! Jochei!

— Hier is de Jonge Zeevos!

Aan boord van den onversangden vrijbouter heerschte er een licht te begrijpen woeste vreugde. Hun stoutmoedige aanslag gelukte: reeds twee schepen waren de prooi der golven geworden en de overige....

Ja, de overige waren ook tot ondergang gedoemd!

(1) Uit Dr. Paul Fredericq's: *Marnix en zijne Nederlandsche geschriften*, bl. 55.

En het ware zoo geweest, doch...
 Langzamerhand klaarde de mist op!
 De vijf overblijvende vijandelijke bodems waren als verstomd nu te bemerken, dat één enkel vaartuig hun vloot had durven aanvallen. Ook was het met razernij, dat zij, nu zij den vijand voor hun oogen zagen, op hem toeschoten.
 — Mannen! klonk thans de vaste stem van den kapitein op de Oostendsche fregat. Herinnert u uw woord: Overwinnen of sterven!
 — Overwinnen of sterven! klonk het juichend rond hem.
 Middelerwijl hadden de Hollandsche schepen zich in een wijden kring om den Oostendenaar geschaard, en stormden nu op hem toe onder het razende getier der strijders van beide zijden en den hagel van schroot en bommen, welke te allen kante rondvlogen en menig kloekmoedig hart

verstomden. Doch Jacobsen, die de poging der vijanden begreep en te midden der dreigende gevaren en der algemeene geestdrift het hoofd niet verloor, trachtte zijn fregat buiten den noodlottigen kring te brengen; maar een nieuwe regen van bommen sloeg zijn masten en zijn roer aan stukken en verhinderde al zijn streven.

Zie! langs alle kanten te gelijk wordt de Oostendenaar aangeklampt, en een aantal Hollanders springen op zijn dek, maar vallen weldra, in hun bloed badend, ten gronde. Doch nieuwe strijders springen bij, en nu ontstaat er een verwoed gevecht tusschen de Hollanders, die den hoon en de schande hun aangedaan, willen wreken, en de onversaagde Oostendsche zeelieden, die hun leven reeds bij voorbaat opgeofferd hebben voor het algemeen welzijn.

Niets is misschien vreeselijker dan een zeegevecht! Ter nauwernood eenige planken steunen de razende menigte, belust op moord en bloed, en dit boven een onpeilbaren afgrond!

Jacobsen en zijn medegezellen doen wonderen van dapperheid op dit hulpelooze wrak, terwijl wolken van vijanden voortdurend op hen toeschieten... Het oogenblik is gekomen... het is daar... waarop de vermetele vrijbuiters het onderspit moeten delven... De dood staat hen voor de oogen...

En toch moet en zal de dood, die geen van hen schrik aan het harte jagen kan, de bekroning hunner gewaagde poging zijn...

Reeds klinken de zegekreten van den vijand jubelend ten hooge!

Zou de Jonge Zeevos dan toch overwonnen zijn?

Maar neen, daar verlaat de stoutmoedige Jacobsen ijlings den strijd en met één sprong is hij in het ruim waar het buskruit ligt... Een oogenblik nog denkt de manhaftige zeevaarder aan zijn vrouw, aan zijn kinderen — die zoo teeder beminde wezens, die hij nooit zal wederzien —; hij werpt een blik ten hemel... met vaste hand zwaait hij een gloeiende lont en slingert ze in den voorraad buskruit...

Een oorverdoovend gedruisch, wanhoopskreten, een hartverscheurend gekraak... het vaartuig van Jacobsen is met vrienden en vijanden, met aanvallers en aangevallenen, in de lucht gesprongen, en valt weldra in brokstukken neder in die diepe, bodemlooze zee, die weldra haar eentonig, een oogenblik onderbroken gezwalp herneemt, alsof er geen HELD minder in de wereld ware!(1).

(1) De beroemde schilder Ernest Slingeneer heeft de dood van Jacobsen in een meesterlijke schilderij wedergegeven, welke in het bezit is van Z. M. den Koning der Belgen.

BEVELHEBBER MUSCAR

1798.

Audaces Fortuna Juvat!

(Het geluk begunstigt den stoutmoedige).

VIRGILIUS.

Het was ten jare 1798.

België was bij Frankrijk ingelijfd(1), en de veldheer Napoleon Bonaparte, eerste consul van het Fransche gemeenebest, en naderhand, in 1802, Keizer gekroond, was het nieuwe wingewest komen bezoeken.

Ook Oostende had hij met een bezoek vereerd.

Na al de droevige wederwaardigheden, die zoo druk reeds op haar hoofd nedergefallen waren, was er dan toch eindelijk voor onze stad een tijdperk van rust en vrede aangebroken. De vreemde krijgslieden, die tot hiertoe de stad bezet hadden, waren thans ook vertrokken, en er bleven ter nauwernood honderd vijftig grenadiers(2) over, onder het rechtstreeksch bevel van den plaatsbevelhebber Arnold Muscar(3).

Muscar was een dier tot vermetelheid toe stoutmoedige mannen, die de grootste macht uitmaakten der Fransche legers van die woelige tijden. Ter nauwernood zeventien jaar oud nam hij, op 13 Juni 1774, dienst als vrijwilliger in het regiment van Vivarais. De toenmalige koning van Frankrijk, Lodewijk XVI, gezworen vijand van alle geweld, hield van geen oorlogen: dit maakte dat de vooruitgang in het leger zeer, zeer langzaam was. Ook duurde het zeven jaar eer de jonge Arnold zijn eerste strepen van korporaal verwierf en in 1791 was hij nog slechts fourier.

-
- (1) Deze inlijving kwam te juister tijd om een groote ramp voor onze stad te verhoeden. De gezagvoerder der bezetting had uitdrukkelijk bevel gekregen om, voor het geval dat de Franschen verplicht zouden zijn de stad te verlaten, de kunstwerken van havengeul en haven te vernietigen, de kaaien en sluisen te doen springen en den ingang der haven te belemmeren, om ze aldus ongenaakbaar te maken. Maar kolonel Carnot, bevelhebber der versterking, wist te talmen tot 8 October 1795, wanneer de inlijving van België bij Frankrijk deze vernietiging nutteloos maakte.
- (2) In zijn werkje: «Ostende à la main», blz. 30, vermeldt Eng. Bochart dat er slechts honderd vijftig grenadiers overbleven; de «Biographie Ostendaise» brengt (blz. 210) dit getal tot drie honderd.
- (3) Arnold Muscar werd geboren te Bayonne op 1 Oogst 1757, en stierf te Rijsel op 10 September 1837.

Doch, toen brak de omwenteling uit, en aanstonds verwierf hij den graad van serjant-majoor.

Groot van gestalte, begaafd met veel gezond verstand, welbespraakt-heid, en een goede, hoewel soms wat opbruischende inborst, was Muscar de ware man om op dit oogenblik vooruit te komen. Reeds te voren had hij zich weten aan het hoofd te stellen der ontevredenen van zijn regiment, en was daarom gevankelijk naar de vesting van Verdun, en van daar naar die van Montmédy overgevoerd, om door den krijgsraad geoordeeld te worden. Nog was er geen vonnis over hem geveld, toen de Nationale Vergadering het bewind in handen nam; en een der eerste zaken, die behandeld werden, was die van Muscar.

En hij had alle redenen om tevreden te zijn over deze wending in het landsbestuur want op 5 Juni 1792 werd er een besluit uitgevaardigd waarbij « de genaamde Muscar, onder-officier bij het 71^e regiment voetvolk », aanstonds in vrijheid moest gesteld worden, zijn graad behield en hem zijn volle bezoldiging, van den eersten dag zijner inhechtenisneming af, moest uitbetaald worden.

Op 26 April 1792 werd Muscar onder-luitenant genoemd; in Juni van hetzelfde jaar luitenant en op 20 September daaropvolgend kapitein. Hij, die vijftien jaar had moeten wachten als ondergeschikte, verwierf op minder dan zes maanden tijds drie officiersgraden.

Pas één jaar na zijn benoeming tot officier, ontving hij op 20 April 1793 uit Sarrebruck een vleiend schrijven van den opperbevelhebber, waardoor hij zich tot adjudant bij den Staf verheven zag, en kort daarop werd hij bevelhebber van het achtste bataljon van den Neder-Rijn.

Deze opeenvolgende gunsten tasten echter zijn karakter niet aan. Ook, wanneer hij de zekerheid bekwam, dat een zijner generaals op een waarlijk al te onbeschaamde wijze te allen kante geld afperste, ontstak Muscar, de eerlijkheid en de rechtschapenheid zelf, in toorn. Zonder aarzelen klaagde hij zijn overste bij den opperbevelhebber aan, doch deze aanklacht werd hem noodlottig. Iedereen trok zich het lot van den schuldigen veldheer aan, en Muscar leerde nu tot zijn schade dat hij best — ook onder het bestuur der ééne en onverdeeldbare republiek — de oogen gesloten hield.... Het plaatsbevelhebberschap te Oostende was opengevallen, en hij werd er naartoe gezonden met zijn graad van majoor.

Dit was voor iedereen het doorslaande bewijs, dat de jonge bataljons-overste in volle ongenade gevallen was, en zijn loop in het leger als gebroken mocht aanschouwen.

Maar juist deze ongenade verschaftte hem een nieuwen, duurzamen roem.

• • •

Den 30^{en} Floreal van het jaar VI der Fransche republiek (19 Mei 1798) zaten twee mannen in de Société Littéraire(1) in een druk gesprek verdiept. De eene was de toenmalige burgemeester van Oostende, A. J. van Iseghem, de andere niemand anders dan bevelhebber Muscar.

— Wil ge gelooven, zoo uitte zich op dit oogenblik de burgemeester, dat men u in een zeer gevaarlijken toestand gelaten heeft?

(1) De Société Littéraire, waarvan de zetel zich nog immer op het gelijkvloers van het stadhuis bevindt, werd op 13 Mei 1787 gesticht.

— Hoe verstaat ge dat? vroeg hem de plaatsbevelhebber.

— Eenvoudig zoo: ge weet maar al te wel dat de Engelschen reeds lang en vruchteloos op onze stad loeren. Veronderstel nu, dat het bij hen geweten is, dat uw geheele bezetting uit honderd vijftig man bestaat — en zij hebben te talrijke bescpieders om niet op de hoogte te zijn van al wat in onze stad voorvalt —, en dat zij eenige oorlogsschepen afzenden om ons te beschieten. Wat gaat er dan gebeuren?

— Denkt gij dat het gebeurde te Toulon en te Quiberon(1) den ont-schepingslust onzer Britsche bureu niet zou afgekoeld hebben?

— Zeer wel mogelijk, doch mijn veronderstelling is zoo waarschijnlijk als de uwe. Gesteld nu, dat het zoo ware als ik u zegde, hoe zoudt gij u kunnen verdedigen?

— Mijn waarde burgemeester, lachte Muscar, de bezetting van Brugge, die van Nieuwpoort en die van Gent zijn toch immers tot onze beschikking...

— Zeer waar, doch op dien tijd kan reeds onze geheele stad vernietigd zijn.

— Si le ciel tombait, les alouettes seraient prises! klonk nu het schert-send gezegde van den plaatsbevelhebber.

En nochtans was de veronderstelling van den voorzichtigen burgemeester op het punt van verwezenlijkt te worden. Inderdaad, op dit oogenblik naderden niet minder dan een twintigtal Engelsche vaartuigen(2), met twee tot drie duizend krijgers bemand, onze haven, voorafgegaan door onder-scheidene cutters(3), die den omtrek verkend en alles in den besten toestand voor hun stoutmoedig bestaan gevonden hadden.

Op het hoofdschip bevond zich de admiraal Popham, door de Engelsche regeering gelast de sluisen van de Brugsche vaart te doen springen, ten einde, zooals de ambtelijke mededeeling luidde, de binnenvaart tusschen Holland en Vlaanderen te verhinderen: de stad te beschieten en ze, zoo mogelijk, in te nemen.

Deze gewaagde onderneming scheen in alle punten te moeten gelukken, want reeds om één uur van den nacht, terwijl ieder sliep, was de vijand-lijke vloot tot bij de haven gekomen, begon aanstonds haar volk te ontschepen, haar grof geschut, mijnwerkers, springbussen en wat dies meer.

Tot hiertoe liep alles zeer wel af voor de Engelschen, doch, rond vier uur kwam er, gelukkig voor ons, een half dronken visscher langs de haven geslenterd. Wie schetst zij verbazing, toen hij vóó zijn oogen dit ongemeen gewoel en gedrang zag, dat hem plotselings ontvuchterde en hem deed begrijpen wat een groot gevaar onze stad bedreigde. Ongemerkt wist hij weg te sluipen en ijde naarde Wapenplaats.

Op de Groote Wacht (4) was alles rustig.

De schildwacht voor de wapens leunde droomend op zijn geweer, onbewust van den dreigenden toestand. Binnen lagen een aantal grenadiers

(1) Te Toulon en te Quiberon (Frankrijk) hadden de Engelschen ook reeds vruchteloos gepoogd te ontschepen.

(2) Het officieel verslag van admiraal Popham vermeldt een en twintig vaartuigen: de Fransche verslagen voeren dit getal tot dertig en veertig. In dit laatste getal zijn mis-schien de Cutters begrepen, die de Engelsche vloot vergezelden, en haar tot verkenners dienden.

(3) Een Cutter is een klein oorlogsvaartuig met een enkele mast.

(4) De Groote Wacht bevond zich ter plaats waar nu de stadsbibliotheek is. In den Hol-landschen tijd diende zij tot soldatenschool aan de bezetting, later tot schouwburg, later tot vergaderplaats der krijgsmuziek, en eindelijk tot eetzaal der officieren onzer bezetting.

op het veldbed te sluimeren, terwijl in de diepte der wacht vier snorbaarden met een ingewikkeld kaartspel den overweldigenden sluimer trachten te verjagen.

Eensklaps klonk buiten de luide kreet:

— Te wapen! Te wapen!

Alle spoor van vermoeienis was als op tooverslag verdwenen. De spelers lieten hun kaarten vallen, de slapers sprongen ijlings op de beenen, en allen spoedden zich, met de wapens in de hand, naar buiten.

Reeds was de onder-officier, die het bevel voerde over de wacht, op de hoogte gesteld van het gebeurde. Aanstonds zond hij een bode naar den plaatsbevelhebber, zonder wiens tusschenkomst hij niets mocht aanvangen, en een anderen tot den burgemeester.

Geen tien minuten waren verlopen of de twee overheden bevonden zich op de Grootte Wacht en namen den visscher in verhoor. Nu kwam ook een der krijgslieden onzer bezetting, die zich ongemerkt had weten te verwijderen om de beweging van den vijand af te spieden, toegelopen, en meldde dat de Engelsche generaal Cootte met gansch zijn legermacht naar de sluisen opgetrokken was.

Burgemeester en plaatsbevelhebber drukten elkaar de hand: deze twee moedige mannen kenden hun plicht en wisten wat er hun te doen stond, zonder dat zij daarvoor één woord moesten spreken. Terwijl van Iseghem drie ijlhoden te vierklauwens naar Brugge, Nieuwpoort en Gent zond om de bezetting ter hulp te roepen, verzamelde Muscar in der haast zijn weinige mannen bijeen, om al zijn pogingen aan te wenden, ten einde den vijand het hoofd te bieden.

Doch, vooraleer de moedige bevelhebber den vijand had mogen ontmoeten, dreunde in de verte een donderende losbranding: Generaal Cootte had de sluis doen springen.

Het eerste deel dezer gewaagde onderneming was volbracht.

Alsof dit ook een teeken ware geweest voor de Engelsche vloot, openden nu twee der fregatten een woedend vuur en zonden een hagel van gloeiende bommen op de stad neder. Een derde volgde dit voorbeeld, een vierde....

Te allen kante schoten huizen en gebouwen in brand... Muscar kon met zijn grenadiers er niet meer aan denken den vijand aan te vallen; blusschen wat er te blusschen was, dat was de eerste plicht, anderszins bleef er van de hem toevertrouwde stad nog slechts een puinhoop over!

En ginder hoorde hij de trommels der Engelsche zegevierend roffelen!

Een schrikkelijke strijd werd thans in het hart van den stoutmoedigen krijgsman geleverd... Wat moest hij doen?... De brandende stad helpen, of den aanvallers toonen dat er nog — alhoewel weinig — verdedigers van Oostende overgebleven waren?...

Doch juist op dit oogenblik kwam burgemeester van Iseghem op hem toegeijld, gevolgd door een aantal verkleefde burgers. Op dit zicht deed Muscar hen een vaarwel met de hand — zij toch konden nu voor de brandweer zorgen —, en luide klonk zijn bevel:

— Vooruit!

Nog immer doorkloven de gloeiende bommen de lucht, nog immer kraaide de roode haan boven de nokken onzer huizen, en juist gaf generaal Cootte aan de zijnen het bevel de stad in te storten, toen de Oostendsche bezetting op hen aanviel.

Doch, wat moest zulk een hoopje mannen tegen die overmacht aanvangen?...

Met woede zag Muscar hoe zijn getrouwen al meer en meer nedergebouwen werden; reeds dacht hij zich en al de zijnen onwederroepelijk verloren, toen de vijandelijke gezagvoerder, de witte vlag opstekend, een onderhandelaar zond.

— Wat verlangt uw generaal? klonk de barsche stem van den moedigen Oostendschen bevelhebber.

— Overgave op genade of ongenade!

— Zeg uw meester dat een Fransch officier, met een eerezending belast, zich nooit overgeeft, Ik vraag slechts....

Muscar was te wege een wapenstilstand aan te vragen, doch op dit oogenblik bemerkte hij een plotselingen schrik in de rangen der Engelschen.... De vijand verschrikte: goed voortteeken voor Oostende!

Ook deed hij den onderhandelaar onverrichterzake terug keeren.

Wat was er dan toch gebeurd?

Een hevige wind was opgestoken, en had zoo geweldig op de vijandelijke vaartuigen gebeukt, dat de vlootvoogd zich genoodzaakt zag aanstonds de zee in te schieten, zonder nog het aan wal zijnde krijgsvolk te kunnen opnemen.

Deze staarden gansch verbaasd en verschrikt de aftrekkende schepen na en begrepen niets van dit plotseling vertrek. Langs den zeekant afgesneden, en vrezende dat een gewichtige hulp voor hun tegenstrevers opdaagde, begonnen zij in allerijl voorloopige verschansingen op te werpen, om zich te versterken en hun stelling te kunnen uithouden tot hun gezellen terugkeerden.

Onderwijlen was de avond gevallen: reeds was te Oostende een hulpbende van vijfhonderd man uit Brugge aangekomen, en de bezettingen van Nieuwpoort en Gent waren op weg. Doch het beviel Muscar niet de eer van den dag in andere handen over te geven. Na de Bruggelingen in achterhoede geplaatst te hebben, met uitdrukkelijk verbod zich in den strijd te mengen vóór hij hen ter hulpe riep, verdeelde hij zijn krijgslieden in drie afdeelingen, elke hunner ten hoogste vijftig man sterk....

Alles was stil.

Plotselings verhief zich in de nabijheid van het Engelsche kamp de schetterende klank der klaroenen, die den aanval bliezen. Met geveld geweer sprongen de verdedigers van Oostende langs drie verschillende kanten op den vijand los, terwijl de trommels wild onderaan roffelden en een dreunend geraas en getier overal opsteeg. Op een oogwenk waren de vluchtige verschansingen overmeesterd en de strijd werd algemeen.

De bezetting onzer stad was bewonderenswaardig, doch talrijk waren zij, die vielen om niet meer op te staan. Maar dit belette niet dat de overgeblevenen als brieschende leeuwen voortstreden en de Engelschen reeds begonnen achteruit te deinzen.

Onthutst door dezen zoo onverwachten als razenden aanval, verdedigde generaal Cootte zich zoo goed hij kon. Doch weldra begon hij te vreezen dat noch hij, noch geen enkel zijner getrouwen, aan de woede der Oostendenaars ging ontsnappen — die hij op minstens drie duizend in getal schatte(1) —, en met een zwaar hart beval hij de witte vlag te hijschen.

(1) Het Engelsche verslag spreekt van drie tot vier duizend man.

Zijn vermetele poging, die in den beginne zoo wel gelukt was, sloeg nu deerlijk tegen, dank aan de heldhaftigheid van den moedigen Muscar.

Deze deed aanstonds zijn manschappen terugtrekken: onvergezd begaf hij zich tot bij den vijandelijken bevelhebber, die reeds zijn krijgslieden de wapens had doen afleggen, en de Engelsche generaal verklaarde zich overwonnen en gaf zijn degen over aan den Franschen majoor.

Van de honderd vijftig grenadiers, die de bezetting van Oostende uitmaakten, bleven er ter nauwernood een honderdtal over. Doch die enkele honderd mannen hadden een roemvollen slag geleverd, een machtig Engelsch leger overwonnen en niet minder dan veertien honderd vier en twintig krijgsgevangenen, waaronder een generaal en verscheidene opperofficieren, acht kanonnen en twee houwitsers veroverd!

Kloekmoedig in den strijd, toonde Muscar zich grootmoedig na de behaalde overwinning. Na van den vijandelijken veldoverste een plechtige belofte ontvangen te hebben van aanstonds in zee te steken en niets meer tegen de stad te beramen, liet de held hem met zijn krijgslieden ongehinderd hun schepen beklimmen en gerust afvaren.

En toen de Engelsche vaartuigen den steven wendden, galmde nog de zware losbarsting van een groetvuur over de wateren: de bevelhebber der Oostendsche bezetting bewees de krijgseer aan den overwonnen vijand!

Het is ter dankbare herinnering aan deze heldendaad, die ons de verdediging der Thermopylen door Leonidas in het geheugen brengt, dat de stad Oostende een van haar nieuwe straten met den naam van Muscarstraat gedoopt heeft! (1).

(1) Na de overwinning van 1795 bewees Muscar nog groote diensten aan onze stad, in zoo verre dat de Municipaliteit of gemeenteraad hem openlijk haar dank toestuurde, en hij den rang van kolonel verwierf.
Muscar was in den echt getreden met een juffrouw van Iseghem, uit de oude Oostendsche familie van dien naam. Zijn zoon, Adolf-Eugeen, in onze stad op 30 Januari 1804 geboren, nam in 1830 dienst in het Belgisch leger, en in 1845, majoor geworden, nam hij, al te vroegtijdig, zijn ontslag. Hij vestigde zich te Antwerpen, waar hij in de algemeene achting zijner medeburgers ontsiep op 4 Januari 1854.

INHOUD.

Een woord vooraf	Blz. 5
I. Flips van Maestricht	» 7
II. Kapitein de Brauwer	» 27
III. Jan Jacobsen	» 33
IV. Bevelhebber Muscar	» 41
